

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 3, בפתח, המתנה המופלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

3. המתנה המופלאה - כוח הדיבור

בפתח
שכבה בוגרת

הרציונאל:

הקב"ה העניק לאדם את יכולת הדיבור כדי שירבה טוב בעולם וישתמש בלשונו לדברים שבקדושה. כשאדם מדבר בלשונו דברים אסורים, לשון הרע ורכילות, מן הדין הוא שייקח הקב"ה מהאדם את יכולת הדיבור וישאירו אילם.

מידת הרחמים שה' נוהג עמנו בהחזירו לנו את יכולת הדיבור בכל בוקר, היא הבעת אמון בנו וביכולתנו לתקן את מעשינו. רגש הטובה שאנו חשים כלפי הבורא, המנהיג עולמו בחסד הוא המניע העיקרי להימנעות מדיבורים אסורים. כדברי החפץ חיים: "... שְׁשֵׁים אדם בזיכרונו תמיד כי לפי רוב קלקולי שעברתי בלשוני עד עתה היה מן הדין שאהיה אילם! אך חסדו גבר עלי - איך אשוב לחטוא בזה עוד?!" (שמירת הלשון, שער התבונה פרק א').

בשיעור זה נלמד כי המדבר דיבורים אסורים פוגע במיטיבו ומתנהג בכפיות טובה.

המטרות:

- התלמידים יבינו את חשיבות הדיבור ויכירו כי היא מתנת הבורא.
- התלמידים יבינו כי דיבור אסור מלמד על כפיות טובה כלפי הקב"ה, ואילו דיבור טוב מביע הכרת טובה כלפי הקב"ה.

מבנה השיעור:

- פתיחה: משימה להפסקה (עבודה יחידנית)
- שלב א': הרופא המופלא (מליאה)
- שלב ב': תרופת הפלא (זוגות)
- שלב ג': הכוח החיובי של המילה (קבוצות)
- הצעה להעשרה: יוצרים מילים טובות (קבוצות)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את ה"פתק עבור הרופא המופלא" (נספח 1) כמספר ילדי הכיתה.
- יש לצלם את "השיקוי המופלא" ואת "וראות השימוש" (נספח 2 א' ו- ב') כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא לכיתה עיתונים (ראויים) טושים וניירות צבעוניים להכנת היצירה.

מהלך השיעור:

פתיחה: משימה להפסקה (עבודה יחידנית)

- נכתוב על הלוח הוראות לתלמידים להפסקה הקרובה.

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 3, בפתח, המתנה המופלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נסביר לתלמידים (לפני צאתם להפסקה שלפני שעת החינוך):

בהפסקה זו תוכלו לעשות כמעט הכול,
לשחק ולקרוא, לשתות ולאכול.
אולם דבר אחד – לדבר - אינכם יכולים.
התנהגו כאילו אתם חס וחלילה אילמים.
זאת משימה לכל ההפסקה,
והיא מסתיימת בתחילת השיעור הבא.
בהצלחה!

שלב א': הרופא המופלא (מליאה + עבודה יחידנית)

- נקריא את הסיפור "הרופא המופלא":

אפרים לא ידע את נפשו מרוב תדהמה. הוא רצה לקרוא לאמו, כדי לשאול אותה מה השעה, והאם הוא יכול להמשיך להתפנק במיטתו החמה, אך הדיבור נעתק מפיו. רצה לצעוק "הצילו", אך גם זאת לא היה יכול. "מה קרה לי?" שאל אפרים את עצמו וצבט בזרועו להיווכח שאין הוא חולם - אך שב וראה כי הוא ער וחש וחושב, אך הדיבור... הדיבור נעתק מפיו. אין הוא מסוגל להגות אפילו מילה אחת! התימהון והתדהמה שהכוחו כשהתעורר משנתו, הפכו לחרדה גדולה. "מים!" רצה אפרים לצעוק, אך שום קול לא נפלט מגרונו המאומץ. א-י-ל-ם- הצטיירה המילה במלוא מוראה מול עיני רוחו. אפרים ראה את העתיד הצפוי לו על כל פרטיו: לא לקרוא לבני משפחתו, לא לשוחח עם חבריו, לא להתאונן, לא להסביר, לא לענות לטלפון, לא לשיר, לא ולא ולא... ימים חלפו, ואפרים נותר כנוס במאסר האלם.

רופאים אין ספור שבדקוהו לא הצליחו בשום פנים ואופן לגלות את סיבת המחלה. ימים קשים ועצובים עברו על אפרים. יותר מכל הציקה לו תחושת הבדידות. "הכול הייתי נותן, ובלבד שאשוב לדבר", חשב בעצב. הוריו של אפרים לא חסכו מהונם והתייעצו גם עם רופאים המטפלים בשיטות פחות מקובלות. הם ניסו הכול אולם אפרים נותר אילם.

- נשאל: נסו לתאר מה מרגיש אפרים? האם גם אתם הרגשתם בהפסקה דבר דומה? (תשובות אפשריות: אפרים חש חוסר אונים, בדידות, שעמום ועוד).
- נמשיך להקריא:

ערב אחד כנס בהתרגשות חברו של אפרים ובישר: "הגיע לעיר מומחה בינלאומי, אפרים, אתה חייב לגשת אליו, אומרים שהצלחותיו מדהימות. 'מחולל פלאים' מכנים אותו". זיק של תקווה נייער בלבו של אפרים, וכבר למחרת מצא עצמו עומד במרפאה וממתין לתורו. שעה חלפה, שעתיים, שלוש וארבע. רק כעבור שש שעות תמימות יכול היה להיכנס לרופא. "בעייתך מוכרת לי", השיב הרופא. "הנה במזוודתי שיקוי מופלא, פרי המצאתי האחרונה. עליך ליטול ממנו שתי טיפות - ומיד פה בחדר זה תחוש בשינוי. את השיקוי תקבל לביתך ותמשיך בטיפול עוד עשרה ימים עד לריפוי המוחלט".

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 3, בפתח, המתנה המופלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

אפרים לא האמין למשמע אוזניו. הנוזל כמעט גלש מן הכף, כאשר אפרים הגישו לפיו ביד רועדת. וכעבור רגע - "אדוני הרופא... אינני מאמין... אני מדבר..." אפרים לא יכול היה להמשיך. הדמעות חנקו את גרונו וההתרגשות סחררה אותו כליל. "בנוגע לתשלום", החל אפרים לומר, אך הרופא היסה אותו ואמר: "הירגע נערי, עכשיו אתה ככל אדם... השמחה הגדולה שלי בראותי אותך היא התשלום הגבוה שאני מקבל בעבור מאמצי. אתה פטור מתשלום, לך לשלום, דבר דיבורים נעימים וטובים והיה בריא".

- ניתן לתלמידים משימת כתיבה (נספח 1): דמיינו את עצמכם במקומו של אפרים. כעת כתבו פתק עבור הרופא המופלא.
- נאמר: הבה ונראה כיצד הגיב אפרים ומה ענה לרופא המופלא.
- נמשיך להקריא:

"אבל הרופא", התעשת אפרים. "אתה יודע שאתה חצוף? בזמן שנאלצתי להמתין לך בסבל רב ובשעמום נוראי, חבריי לכיתה שיחקו כדורגל במגרש! לא יכולת להזדרז יותר? כמה זמן אפשר לחכות בתור? אתה חושב רק על עצמך! ומה אתנו החולים?" הרופא הנדהם ניסה להסביר כי העומס הוא עצום וכי פונים אליו מכל קצוות הארץ... אפרים קטע את דבריו והוסיף להטיח: "אתה סתם רופא גאוותן וחסר לב, בגלל עצלנותך הפסדתי גם את תכנית הטלוויזיה האהובה עליי. אילו הזדרזת בעבודתך לא הייתי ממתין כאן במקום הנוראי הזה, בגלל אנשים כמוך..."

- נשאל: כיצד הייתם נוהגים במקום הרופא? האם הייתם נותנים לאפרים את התרופה?
- נמשיך להקריא:

הרופא, שלא נתקל מעולם בעזות מצח ובכפיות טובה נוראה כשל אפרים חכך בדעתו אם ראוי בכלל שיינתן לאפרים את בקבוק התרופה לביתו, אך אצילות נפשו הכריעה לחיוב. "קח את הבקבוק, ופנה בבקשה את החדר לחולה הבא" אמר הרופא. אפרים יצא במצח נחושה, ללא ברכת שלום.

(על פי "שמירת הלשון, שער התבונה, פרק א')

- נסביר: הסיפור ששמעתם הוא משל ותפקידו ללמדנו מסר חשוב. הבה ננסה לפענח את הנמשל:
- נשאל:
 - מיהו הרופא? (הקב"ה)
 - מהי התרופה? (היכולת לדבר)
 - למי מיועדת התרופה? (לבני האדם, המכונים "מדבר")
 - מה המשמעות לכך שהתרופה ניתנה בחינם? (הקב"ה נתן לנו את הדיבור בלא תנאי, אלא כמתנה גמורה. אנו מצדנו נשתדל לא להיות כפויי טובה בכך שנשתמש לרעה במתנה נגד רצון ה')

שלב ב': תרופת הפלא (זוגות)

- נחלק לתלמידים את דף "השיקוי המופלא" (נספח 2 א') ונבקש מהם לבצע את המשימה.

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 3, בפתח, המתנה המופלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נבקש מהמסיימים להתחיל למלא את נספח "הוראות השימוש" (נספח 2 ב').

שלב ג' : הכוח החיובי של המילה (מליאה + קבוצות)

- נשאל: מהם דיבורים טובים? (מילות עידוד, הערכה, תודה, ברכות ותפילה)
- נכתוב על הלוח את תשובות התלמידים.
- נתחלק לקבוצות.
- נבקש מהתלמידים לנסח משפטים בעד הדיבור הטוב. לדוגמה:
 - הדיבור הוא יקר, נשמור עליו מכל משמר.
 - תודה ה' על הדיבור, לא נדבר דבר אסור.
 - החיים מאד יפים כששומרים על המילים.

הצעה להעשרה: יוצרים מילים טובות (קבוצות)

- נכין עם התלמידים פלקט מעוצב מהמשפטים שניסחו.
- נקשט מסביב למשפט במילים טובות, מילות חיבה, מילות הערכה, מילות תודה וכד'.
- נתלה את התוצרים לקישוט בכיתה.

נספח 1: פתק עבור הרופא המופלא

The image displays a 2x2 grid of yellow sticky notes, each pinned with two red pushpins. Each sticky note is held in place by a pair of scissors at its top and bottom edges. The notes are arranged in two rows and two columns. Each sticky note has a horizontal line at the top for a name, followed by four more horizontal lines for writing. At the bottom of each sticky note is a cartoon illustration of a doctor with glasses, wearing a white lab coat over a blue shirt and a yellow tie, holding a test tube with a flame. The word 'רופא' (doctor) is written in Hebrew on the top line of each sticky note.

בורא עולם, הוא _____ , נתן רק לנו, בני האדם,
 תרופה נפלאה והיא _____ .
 ואילו אנו (כמו אפרים), פעמים רבות משתמשים
 בדיבור באופן שלילי, אנו פוגעים ומעליבים ומדברים
 _____ אחר, בניגוד ל _____ .
 לפי הדין, ראוי היה שהי ייקח מאיתנו את הדיבור
 ונישאר _____ חס וחלילה. אך הקב"ה מתנהג עמנו
 ברחמים ואף על פי כן נותן לנו בכל בוקר _____ את
 יכולת הדיבור.
 הבה נקבל על עצמנו לא להתנהג _____
 _____ ולהשתמש נכון במתנה המופלאה.
 הבה נקבל על עצמנו _____

תרגילון: היכולת לדבר, כגנות אדם, אילמים, כמתנה, הרופא, רצון ה', כפיות טובה, להכיר טובה.

בורא עולם, הוא _____ , נתן רק לנו, בני האדם,
 תרופה נפלאה והיא _____ .
 ואילו אנו (כמו אפרים), פעמים רבות משתמשים
 בדיבור באופן שלילי, אנו פוגעים ומעליבים ומדברים
 _____ אחר, בניגוד ל _____ .
 לפי הדין, ראוי היה שהי ייקח מאיתנו את הדיבור
 ונישאר _____ חס וחלילה. אך הקב"ה מתנהג עמנו
 ברחמים ואף על פי כן נותן לנו בכל בוקר _____ את
 יכולת הדיבור.
 הבה נקבל על עצמנו לא להתנהג _____
 _____ ולהשתמש נכון במתנה המופלאה.
 הבה נקבל על עצמנו _____

תרגילון: היכולת לדבר, כגנות אדם, אילמים, כמתנה, הרופא, רצון ה', כפיות טובה, להכיר טובה.

נספח 2 ב': הוראות שימוש

פעילות רפואית:

אופן השימוש:

אין להשתמש בתכשיר כאשר:

אין להשתמש בתרופה בלי להיוועץ ברופא לפני התחלת הטיפול

אזהרות:

תופעות לוואי:

נוסף על הפעילות הרצויה של התרופה, בזמן השימוש בה עלולות להופיע תופעות לוואי כגון: